

Egyesületbe vagyis az állami foglalkoztatóba lép. Itt végleges alkalmazást nyer s ha keresetével nem képes magát fentartani, illetőleg az egyesület által kiszabott díjat — 31 koronát — nem tudja befizetni, részben a kultuszminiszterium, részben az egyesület pótolja a hiányzó összeget. A kultuszminiszterium ily czímen évenként 8,000 koronát juttat az egyesületnek. — A vakokat gyámolító Egyesület egy nagy munkatelep, a hol jelenleg 56 vak munkás dolgozik, kik közül 28 kefekötéssel és 28 szék- és kosárfonással foglalkozik. A kefekötő-műhely havonként 3,200 korona értékű kefét, a kosárfonó 750 korona értékű kosarat és a székfonó-műhely 230—240 korona értékű széket javít, illetve fon újra. Mindenik iparágnál egy-egy látó mester van alkalmazva; a kész anyag elárúsítását az egyesület által fizetett gondnok megfelelő számú személyzettel eszközli. Az egyület helyiségei jelenleg VIII., Szilágyi-utca 2. szám alatt vannak, melyekért az internátus bérletével együtt ez idő szerint 7,180 korona lakbért fizet. Ezen nagy rubrikát kitevő összegek évenkénti fizetésétől szabadul meg a különben szegény egyesület — már ez évben — az által, hogy az államtól felállított új és teljesen modern épületbe, díjtalanul megy át. E foglalkoztató helyiségeinek száma 78. Kényelmes műhelyek, ebédlő és hálótermek, valamint több magánszoba teszik az épület belső elrendezését. A benlakók részben közös hálóban, részben czellaserűen elkülönített igen csinos berendezésű magán szobákban lesznek elhelyezve, mely utóbbiakat csak azok kapják, kik keresetükből a szobáért járó csekély díjat — 5 koronát — megfizetni képesek. Ezen összeggel az állam egy később — az elaggott és munkaképtelen vakok számára — létesítendő otthon (asylum) alapját kívánná megvetni. Kívánatos volna, hogy ez a szép és nemes gondolkodásra valló eszme, mielőbb megvalósuljon.

HERODEK KÁROLY.

IRODALOM.

Balogh Péter: Magyar olvasó könyv a középiskolák I. oszt. számára. 1899. Singer és Wolfner. Ára 2 K. 40 fill.

Difficile est proprie communia dicere. Ez elv sehol sem tűnik annyira szemünkbe, mint alsó osztályú magyar olvasó könyveinknél. Meg van szabva a kör, melyben a szerzőnek mozognia kell; nagy részben egy az anyag, melyből kiki választhat, a melyet vagy maga dolgoz át, vagy már kidolgozott alakjában van. A szerző főérdeme tehát az anyag részleteinek helyes kiválasztása s azoknak teljes egészszé fűzése a gyer-

meki kedélynek megfelelő előadásban, hogy célját: a lelkesülve tanulást s a lelkesítve tanítást elérje.

Ez alkalommal szemlélnéknél két szempont az irányadó: a) a *ki-választás* és b) az *előadás*.

Balogh a címűl írt olvasó könyvében járt úton jár; újításra nem vágyik; módszerében a lelkesülve tanulás és lelkesítve tanítás az irányadó.

Könyve általános beosztása megfelel az utasításoknak. De már a mesék megválasztásában feltűnik az az arany közép út, a mely egész könyvében vezet, hogy egyenlő figyelemben részesíti a múlt és a jelen remekíróit. Meséit nemcsak a régi mesegyűjteményekből veszi; képviselve látjuk közöttük mai meseirodalmunk két legkiválóbb művelőjét: Pósat, Benedeket is, kiknek irálya inkább visszhangra talál s inkább megfelel a mai gyermek gondolkozásának. A hun és magyar mondák átdolgozásánál, a görög regék elbeszélésénél, a magyar föld és népe bemutatásánál, valamint a költemények megválogatásánál is erre volt tekintettel a szerző. Régebbi classicus íróink mellett tért enged az újabb kiváló íróknak is.

Ezért e könyv közelebb áll mai életünkhöz, mint társai bármelyike, mert nemcsak régebbi költőink és íróink nevét erősíti meg, hanem ifjabb kiváló íróinkat is beviszi a köztudatba. E kiválasztó eljárás a mily czélszerű, oly hasznos és hálás is, a mi az egyes részletek sikerült összeállításából s az összhatásból kitűnik. Mert mindenik írótól azt választván ki, a mi tőle e tárgyra vonatkozó legjobb, s azt úgy illesztvén az egésznek keretébe, hogy egyik a másikat kiegészítse, sikerült neki a tárgykörrel az összstudást a lehető legmagasabbra emelni.

E tekintetben különösen kiválnak *A magyar mondák és történelmi elbeszélések*, továbbá *A magyar föld és népe* cz. szakaszok egyes részletei. Amazokban a költemények Aranytól, Garaytól, valamint Jókai ragyogó tolla szint adnak a képnek; Varga velősen foglalja össze a nagyobb lelkű tárgyköröket; Szabó K. klasszikus mondatfűzése, pontos időhasználatával az erőt, a történelmi tudás csontvázat képviseli, a kikhez méltán sorakoznak az arany közép úton a szerzőnek krónikásaink után átdolgozott szakaszai.

Emezekben a Hunfalvytól átvett «A magyar Alföld» cikk a keretet adja a képhez, a többi cikkek részletek a kép egészéből, tele színnel, elevenséggel, étellel. Épen ez áll a nép ismertetéséről Jókaitól, Mikszáthtól, Tömörkényitől átvett cikkekre is. A mint ama képek szemléltetve megismertetik velünk az Alföldet minden feltűnőbb változásaiban, részleteiben, úgy tüntetik fel emezek annak lakosságát eredetiségében, naivságában és fenséges komolyságában foglalkozása és mulatása között.

A mesék úgy vannak összeállítva, hogy konkrét tárgykörrel megát az ismertetés abstract fogalomkörre; elől a kisebbek, hátrább a terjedelmesebbek. Épen így a regék is. «János vitéz»-ből is van egy részlet felvéve, de az teljes egészét alkot. Bezárja a sort két költői rege Tompától.

A leírásnál a hangsúlyos olvasás külső eszközei is figyelembe vannak véve. A mondatok kellően tagoltak; az elkülönítő jelek kifogástalanul helyesen vannak felrakva és alkalmazva. A legfigyelmesebb szem is alig akad egy-két elnézésből származott hibára. Ilyenek: a 6. l. «elmennék az ebédre, csak tudják hova» h. «csak tudják, hova; » 9. l. fel. 2. sor végén kimaradt a mondat alanya: «rá birta a férj», a minek kitételét az alany változása kívánja meg; u. o. fel. 10. sorban «dolguk» után vessző helyett pontos vessző teendő.

A *hünmondákat* a krónikások után maga a szerző beszéli el, csak a 16. és 17. olv. Thierry után. A krónikák száraz előadása a sok név daczára folyékonyvá válik tolla alatt. Stilusa emelkedettebb, bár még megtartja a rege tenorját (hangulatmagasságát). Az elbeszélésben, bár kevés a változatosság, ennek sincs épen híjával. Az előadás minőségére és rövidségére példaszzerű a Lakoma Attilánál, melyet Priskos után a feleslegesek kihagyásával ügyesen ad elő.

A *magyar mondák és történeti elbeszélések* 20. és 21. olvasmányai-ban a stílus még az előbb alkalmazott; de nagyobb bennök az élénkség, változatosság. A következő olvasmányok előadásához már hozzájárulnak a stílus más belső és külső szemléltető eszközei is s így átmegy a szép stílusba, a mikor már a lényegben Jókai, Varga és Szabó beszélnek. Az összefüggés helyes összefűzése azonban a szerző érdeme, s így nincs a különböző elbeszélők előadása között sem jár (lacuna), sem értelmi zavar.

A királymondák elbeszélése Szt. Lászlóig terjed; a Szt. László mondákat Garay feldolgozásában adja a szerző; Aranytól csak egyet, a Szt. László-t.

A görög regék és mondák részlete, a Kempftől átvett részleteket kivéve, nem áll stílus tekintetében az előző részletekkel arányban. Nincs meg benne a magyar mesélő előadásának változatossága, élénksége s így inkább száraz tanító, mint gyönyörködtetve lelkesítő. Nem igaz, legalább Homeros máskép beszéli el, hogy Achilleus meg akarta ölni Agamemnon szolgáit, kik Briseisért mentek (93. l.). «Csak megállhassa bosszuját Hektoron» (95. l.) szokatlan; úgy mondjuk: «csak *kitölthesse* bosszuját Hektoron» vagy «csak bosszút állhasson Hektoron». «Megint fölfalt Odysseusnak két társát» (101. l. al. 3. sor) «fölfalta» helyett.

De egészben annál sikerültebb *A magyar föld és népe* cz. szakasz, a mit nemcsak a keret (A magyar Alföld) szépsége s az egyes képek vál-

tozata prózában is, versben is, de főleg az egyes részletek irányának szemléltető, művészi színezése, a benne lüktető élénkség, idéz elő. Ennél a részletnél szebb, megkapóbb, hatásosabb, tanulságosabb s a lelkesülve tanításra alkalmasabb összeállítást nem ismerek. Megérdemelnék e szakasz képei, hogy a készülő iskolai szemléltető képek közé lefestessenek s minden iskolában, ugyanezen sorrendben, a falakon helyett foglaljanak. Vajha e szakaszt nemzetiségi vidékű iskoláink kellő figyelemre méltatnák!

Példabeszédek és közmondások zárják az olvasmányokat; magyarázatok az olvasmányokhoz, a költők rövid életrajza, a szöveg közé nyomott eléggé sikerült képek magyarázata, mesterük és lelhelyeik fel említése. A szómagyarázatokat, igen helyesen, a szöveg alatt közli a szerző, itt csak a tárgyi magyarázatra ad irányt. Nem helyeselhető eléggé a képekről írt magyarázat és a költők rövid életrajzi kivonata.

Ezekben kívántam beszámolni e kiválóan sikerült jó tankönyvről, melynek II. részét tárgyi szempontból kívánom áttekinteni. Mesterien sikerült a *kiválasztás*, mely mint Balogh más nyelvészeti dolgozataiban is, már a puszta áttekintésre is elárulja a szigorú logikával dolgozó főt, mely célját soha sem téveszti szem elől, mindig és mindeuben: külalakban és tartalomban, okadatoltan következetes; röviden, velősen adja elő, a mit mondani akar, a nélkül, hogy sententiosus s ezzel együtt száraz legyen. Ismeri a szerző a gyermeki kedélyt, ismeri az azt megközelíteni tudó nevelő fogást; ismeri csinját-binját annak, mikép emelje magához az egyszer maga részére megnyert gyermeki elmét a tudás fokozatos fejlesztésével.

A könyv egyik kötete a Balogh Pétertől szerkesztett egységes nyelvkönyvek cz. vállalatnak.

MÁTHÉ GYÖRGY.

Der deutsche Aufsatz auf der Oberstufe der höheren Lehranstalten.

Von Dr. Gustav Legerlotz, Direktor des Kön. Gymn. zu Salzwedel. — Berlin, Weidmann, 1900. — VI+168 l. — 3 M.

Negyven évi tanítás közben megalakult nézeteivel terjesztette Legerlotz salzwedeli igazgató 1899-ben a szászországi igazgatói értekezlet elé tizenhárom középiskola véleményét arról a kérdésről: mily szempontokból kell a felső osztályok német feladatait megválasztani, a munkákat előkészíteni és megítélni. Reánk nézve a könyvvalakban is megjelent munkalat az anyanyelvi, tehát nálunk a magyar dolgozatok miatt érdekes, mert a különböző németországi intézetek gyakorlatáról való tájékozódás mellett a kérdésre vonatkozó történeti ismereteket is szerezhetünk belőle s az egész tárgyalás közben megállapodó tételek rendszeres össze-